

Xerusalén: ruptura do statu quo

Descrición

“Miren como nos hablan del paraíso,
cuando nos llueven penas como granizo.
Miren el entusiasmo por la sentencia
sabiendo que mataban a la inocencia.”

Violeta Parra: Fragmento de “Qué dirá el Santo Padre”

O estatus da cidade de Xerusalén é un dos temas máis sensibles e complexos que, por agrupar elementos políticos, identitarios e simbólicos, transcende desde o mero ámbito local cara ao espazo rexional e ata o transnacional e, en suma, mundial.

“Miren como nos hablan del paraíso,
cuando nos llueven penas como granizo.
Miren el entusiasmo por la sentencia
sabiendo que mataban a la inocencia.”

Violeta Parra: Fragmento de “Qué dirá el Santo Padre”

O estatus da cidade de Xerusalén é un dos temas máis sensibles e complexos que, por agrupar elementos políticos, identitarios e simbólicos, transcende desde o mero ámbito local cara ao espazo rexional e ata o transnacional e, en suma, mundial.

Ademais do prolongado enfrontamento entre a ocupación colonial israelí e a poboación autóctona de Palestina no terreo político, no confesional advírtese que calquera alteración do statu quo de Xerusalén pode ferir as diferentes sensibilidades que conflúen en torno á súa consideración como Cidade Santa polas tres grandes relixións monoteístas (Xudea, Cristiá e Islámica).

Por iso é polo que as protestas polo recoñecemento estadounidense de Xerusalén como a capital de Israel non se reducen só á poboación palestina, senón que tamén han ter certo eco rexional e internacional. Toda unha serie de actores distanciáronse da medida unilateral adoptada pola administración Trump o 6 de decembro, desde a Unión Europea ata Rusia. Incluso o Papa Francisco pediu que non se cambiase o statu quo de Xerusalén. Á súa vez, a Organización para a Cooperación Islámica, que agrupa a 57 Estados (incluída Palestina), foi aínda máis lonxe no seu rexeitamento á medida de Trump e, en contrapartida, recoñeceu “Xerusalén Este” como a capital do Estado (ocupado) de Palestina na reunión celebrada en Istambul o 13 de decembro.

A acción unilateral de Washington engade un agravio máis aos moitos que sofre unha rexión moi subordinada á estrutura

de poder no sistema internacional; ademais de debilitada e aborrelada por toda unha sucesión de crise, tensións e conflitos sangrentos, sen apenas enerxías para secundar unha mobilización xeralizada, máis aló dalgúns protestas simbólicas e puntuais. Obviamente, isto non nega que semellante cúmulo de vexacións some máis presión da que se poida conter, vólvese eventualmente en contra da fráxil estabilidade dalgúns países, ou sexa instrumentalizada por forzas extremas e violentas e ata por algúns Estados na súa rivalidade rexional.

É moi probable que nos cálculos de Estados Unidos contemplouse tanto estes posibles riscos como outros, pero tamén as maiores vantaxes ou oportunidades de implementar dita decisión ante unha contorna tan fragmentada e debilitada como o actual Oriente Medio. Sen esquecer que tamén puido contar con certa conivencia por parte dalgúns réximes árabes. Pola contra, si existise unha oposición frontal dos seus propios aliados rexionais, é moi probable que esta decisión se postergase unha vez máis, como sucedeu anteriormente con outras administracións estadounidenses e ata -nun primeiro momento- coa presidida polo propio Donald Trump.

Todo apunta a que Arabia Saudita, xunto a Emiratos Árabes e Exipto, puido xogar un importante papel nesa dirección. Así se deriva, entre outras manifestacións e indicios, do cambio de discurso nalgúns medios sauditas en torno á cuestión de Palestina e Israel, que xamais houbera ter lugar sen o consentimento da censura e a cúpula do poder; da renovada confianza na alianza entre Riad e Washington despois do distanciamento saudita durante a etapa de Obama; e, en particular, da prioridade que cobra en Arabia Saudita a confrontación (por delegación) con Irán, na que Israel percíbese como un aliado importante, por non dicir que imprescindible.

Lonxe de contribuír á paz como retoricamente manifestan a dúo o presidente estadounidense e o primeiro ministro israelí, o recoñecemento estadounidense de Xerusalén como a capital de Israel e o conseqüente traslado da súa embaixada a devandita cidade é un exercicio unilateral e parcial, que descualifica a Estados Unidos como un mediador honesto -si é que algunha vez o foi- na resolución deste conflito; ademais de afastar o obxectivo da paz, debido a que satisfai as demandas da potencia militar ocupante en detrimento dos dereitos da poboación ocupada.

Non menos importante nin alleo a todo este barullo é que o Estado que adopta semellante recoñecemento é a primeira potencia mundial (ou hiperpotencia) e, xa que logo, a súa capacidade de influír no comportamento doutros actores estatais non pode ser pasada por alto. A súa acción senta un precedente destinado tanto a ser secundado por outros Estados como a cambiar o actual statu quo internacional sobre Xerusalén.

Na resolución 181 (II) das Nacións Unidas, adoptada o 29 de novembro de 1947, unido á partición territorial da Palestina histórica en dous Estados, un xudeu e outro árabe, estableceuse tamén un réxime internacional para a cidade de Xerusalén. Trala primeira guerra árabe-israelí (1948-49), a cidade foi dividida pola liña do armisticio trazada entre Xerusalén Oeste no lado israelí e Xerusalén Leste no lado árabe. Esta parte da cidade quedou baixo a administración xordana ata a ocupación israelí do resto do territorio palestino en 1967, que comprendía a franxa de Gaza, Cixjordania e Xerusalén Leste. Desde entón os sucesivos gobernos israelís emprenderon unha escalada colonizadora en devanditos territorios. Xerusalén Leste foi, en particular, obxecto dunha incesante expansión colonial, co establecemento de toda unha serie de novos asentamentos de colonos xudeus (hai actualmente uns 200.000 en Xerusalén Este), ampliados ás aldeas colindantes e veciñas de Cixjordania, moito máis alá ata dos límites municipais.

Así se configuraba un anel ao redor de Xerusalén Leste, que illaba a cidade territorialmente de Cixjordania, ao mesmo tempo que transformaba a súa demografía coa crecente xudaización desta parte da cidade e a redución da súa poboación autóctona ao 37 por cento actual. Os seus habitantes palestinos, uns 330.000, son considerados como "residentes permanentes" e en calquera momento poden ver revogada a súa residencia como sucedeu con máis de 14.000 desde 1967, forzados a abandonar a cidade, como documentan organizacións israelís de dereitos humanos. Sen esquecer a sistemática política de discriminación da poboación palestina que, pese a pagar os mesmos impostos, non recibe os servizos nin prestacións que os israelís nunha clara práctica de apartheid. Pola contra, toda unha serie de duros obstáculos e continuas trabas son impostos de xeito cotián nos diferentes ámbitos (terra, vivenda, educación, sanidade, traballo, residencia) para alentar o abandono da cidade nunha sutil e silenciosa transferencia de poboación ou, dito noutros termos, de limpeza étnica.

Nesta tesitura, a aposta de Trump rompe co consenso internacional sobre o estatuto de Xerusalén, que debería resolverse de xeito definitivo na fase final das negociacións entre palestinos e israelís. Tamén inviste a traxectoria da propia política exterior estadounidense nesta materia, pois aínda que foi o Congreso o que adoptou esta iniciativa en 1995, na práctica todos os presidentes anteriores (Clinton, Bush e Obama) respectaron e mantido o consenso internacional.

Coa implementación desta iniciativa, Trump parece negar a posibilidade dun Estado palestino con capital en Xerusalén Leste, unha das liñas vermellas que ningunha dirección política palestina poderá pasar por moi moderada que sexa. En consecuencia, socava e debilita a estratexia de moderación diplomática do presidente palestino, Mahmud Abbás, que aposta incansablemente por unha solución negociada e pacífica do conflito sobre a base dos dous Estados. Esta opción é a que máis consenso e respaldo internacional suscita (e que, en teoría, ata agora Washington tamén subscribía).

Paralelamente, a administración Trump remite unha mensaxe de respaldo á política colonial israelí de feitos consumados que, asentada na superioridade militar, busca consolidar as súas conquistas territoriais, ao mesmo tempo que despreza o Dereito internacional, co seu reiterado incumprimento das resolucións de Nacións Unidas, así como doutras normas e convencións internacionais.

En suma, como sinala o historiador israelí Avi Shlaim, catedrático emérito de Relacións Internacionais na Universidade de Oxford, nunha obra clásica, O muro de ferro. Israel e o mundo árabe (2001), unha constante no movemento sionista desde os seus inicios foi amparar o seu proxecto colonial baixo a sombra protectora dunha potencia mundial. Si durante a primeira metade do século XX foi Gran Bretaña a que outorgou a “carta colonial”, mediante a -agora centenaria- Declaración Balfour, en 1917, para a colonización sionista de Palestina baixo Mandato británico, desde a segunda metade do mesmo século foi Estados Unidos a potencia que cumpriu esa función. Nesta dinámica, a decisión da administración Trump parece destinada a completar ese soño colonial e garantir a súa inmunidade internacional.

APARTADOSTEMATICOXEOGRAFICOS

Oriente Médio

ETIQUETAS

Palestina Israel Trump Xerusalén

IDIOMA

Galego

INVESTIGACION

Relações Internacionais e Geopolítica

Data de criação

Dezembro 26, 2017

Metacampos

Autoria : 3779

Datapublicacion : 2018-01-01 00:00:00